

Філософське дослідження стосунків особистості та суспільства у сучасному кіномистецтві(на прикладі фільму «Форрест Гамп»)

Вінницький національний технічний університет

Анотація. У цій роботі розглянуто проблеми пристосування людини, як окремого індивіда у суспільстві та філософська рефлексія цього процесу на прикладі персонажу Форрест Гамп.

Ключові слова: соціалізація, індивід в суспільстві, соціум

Abstract. This article the problems of adaptation of man as an individual in society and the theory of the process by the example of the character Forrest Gump.

Keywords: socialization, the individual in society, the society.

Постановка проблеми. Процес пристосування особистості в суспільстві складний і суперечливий. Важко пристосувати свій спосіб життя, свої цінності до суспільних норм і звичаїв.

Актуальність дослідження. Процес соціалізації у кожного індивіда відбувається по-різному. Пристосування кожної особистості супроводжується окремим рядом проблем і питань. Соціалізація - процес входження особистості в суспільство. Під час соціалізації в людині формуються соціальні і суспільні якості, навички, характеристики і вміння, що допоможуть стати повноцінним членом суспільства.

Виходячи з цього **метою дослідження є** відображення процесу пристосування індивіда у суспільстві на прикладі персонажу Форреста Гампа з однойменного фільму.

Виклад основного матеріалу. Загалом соціалізація є процесом розвитку людини від індивідуального до соціального під безпосереднім чи опосередкованим впливом ряду факторів соціального середовища, таких як сукупність ролей і соціальних статусів, соціальні спільноти, в межах яких індивід може реалізувати певні соціальні ролі й набути конкретного статусу в суспільстві; системи соціальних цінностей і норм, які домінують у суспільстві й унаслідуються молодшими поколіннями від старших; соціальні інститути, що забезпечують виробництво й відтворення культурних зразків, норм і цінностей та сприяють їх передачі й засвоєнню тощо [1,с57].

Теорія соціалізації породжується з того, що людина як активний член суспільства є одним з чинників, що створює умови і обставини для власного і суспільного життя в цілому. Дії людини впливають на механізм функціонування різноманітних соціальних систем. Особистість — об'єкт і суб'єкт соціальної взаємодії. Взаємодія соціальної системи і особистості здійснюється за допомогою певних механізмів впливу як на соціальні якості індивіда з боку соціальних систем, так і навпаки.

Перша група трактується як механізм соціалізації індивіда, друга — як механізм зміни соціальної системи[2,с.45].

На процес інтеграції особистості в певну соціальну роль істотно впливають «очікування» і «вимоги» її оточення. У систему особистості немовби включаються спеціально вироблені засоби поведінки, які відповідають вимогам соціальної системи і формують соціальний характер особистості. Вплив соціальної системи, переломлюючись крізь внутрішнє «Я» людини, виявляється у зміні її поведінки. Починається вона з порушення рівноваги, потім переходить у стадію адаптації до особливостей даної системи і завершується стабілізацією, але вже на новому рівні. Механізми динаміки соціальної системи виявляються в появі або зникненні певних елементів, у зміні внутрішніх і зовнішніх зв'язків між ними. Чинниками соціальних змін є об'єктивні передумови (передусім економічні), індивідуальні особливості особистості, специфіка її взаємодії із соціальною системою. Пояснення пристосування людини в соціумі досліджували такі вчені як Альберт Бандура і Джуліан Роттер, Талкотт Парсонс. В своїх дослідженнях Парсонс сформував теорію так званої «соціальної дії». Суть її в тому що сукупність стійких взаємодій між людьми позначається вченим як система дій. Як і будь-яка інша відкрита система, вона повинна виконувати ряд функцій, найбільш значущими серед яких виступають адаптація, пристосування в колективі. Функція адаптації в суспільстві реалізується соціальною системою. Під соціальною системою, згідно парсоновській моделі, розуміється система, утворена станом і процесами

організованої соціальної взаємодії між діючими суб'єктами. Її структуру складають чотири основні компоненти: цінності, норми, колективи і ролі [Зс.25].

На прикладі Форреста можемо бачити, що йому важко було пристосуватися в соціумі, знайти друзів, тому що в нього були інші цінності, норми, які сформували його відмінність від інших, єдиним другом у школі у нього була Джені Каррен, а під час служби в армії він потоваришував тільки з Бабітом і лейтенантом Деном. Таким чином, персонажами, які знаходять спільну мову з Гампом, стають люди, які теж перетворилися на забракованих членів суспільства. Проблема в тому що Форрест не може змінюватись, тому що його цінності незмінні. Тому сюжетна лінія Форреста – не стільки лінія змін, скільки варіантів. Це герой, який відправляється в подорож з набором цінностей і переконань, які в середині фільма стикаються з неприйняттям в суспільстві, з тим що його переконання і його принципи не працюють, і не приведуть до бажаної цілі. Проте до кінця фільму він отримує підтвердження - в це варто вірити, і так варто жити - і знову знаходить віру. (У цьому контексті смерть матері стає особливим випробуванням для героя. Померла не тільки найближча людина, але і ціннісний орієнтир Форреста. Саме цей момент можна назвати кульмінацією сюжету.)

Також інший вчений Альберт Бандура створив обґрунтовану теорію, на противагу точці зору Парсона, в якій індивідуум розглядався як пасивний відповідач на зовнішні стимули або жертва неусвідомлених спонукань. Автор показує, що поведінка пояснюється в термінах безперервної реципрокною інтерактивності, в якій особистісні, ситуаційні та поведінкові фактори взаємодіють між собою як взаємозалежні показники [4,с.9]. В рамках цього підходу найважливішу роль відіграють символічні, непрямі і саморегулюючі процеси. Знову повернемося до фільму, якщо брати дану теорію, то причини по яким Форрест не міг влитися в колектив були не в його особистості, а в суспільних процесах які навколо нього відбувались. Люди не могли прийняти його відмінність, їм здавалися дивними його дитяча наївність і не серйозне сприймання важливості навколишніх проблем. Проте саме такий не стандартний підхід Гампа допомагає йому досягти швидкого успіху. Важливо: ще йому допомагає в цьому набутий друг, лейтенант Ден. Таке визначення бажань і потреб Форреста теж сприяє глядацької ідентифікації. Знайти друзів, стати рівноцінним членом суспільства, не змінюючи своєї індивідуальності - хіба не цього ми всі хочемо? На прикладі Форреста особливо яскраво виявляються ці процеси тому що він уособлює усі найкращі людські риси з усіма його проблемами, негараздами, життєвими цінностями і традиціями, дивлячись на Форреста кожен впізнає себе. [5,с.67]

Висновки. Отже, соціалізація особистості є специфічною формою привласнення нею тих суспільних відносин, що існують в усіх сферах суспільного життя. Основою соціалізації є освоєння індивідом мови соціальної спільноти, мислення, форм раціональності й чуттєвості, сприйняття індивідом норм, цінностей, традицій, звичаїв, зразків діяльності тощо. Індивід соціалізується, включаючись у різноманітні форми соціальної діяльності, засвоюючи характерні для них соціальні ролі. Тому соціалізацію особистості можна розглядати як сходження від індивідуального до соціального. Водночас соціалізація передбачає індивідуалізацію, оскільки людина засвоює існуючі цінності вибірково, через свої інтереси, світогляд, формуючи власні потреби, цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Життєва компетентність особистості: науково – методичний посібник / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
2. Дворніченко, Л. Професійна самореалізація особистості в суспільстві ризику: шанси і обмеження [Текст] / Л. Дворніченко // Світогляд – Філософія – Релігія: зб. наук. праць. – Вип. 3 / за ред. д-ра філос. наук, проф. Мозгового І. П. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – С. 36–43.
3. Парсонс Т. (1968а) Структура соціальної дії: Том І. Нью-Йорк: Вільна преса.
4. Бандура А., Макдоналд Ф. Дж «Вплив соціальне підкріплення, і поведінці моделі в моральних суджень». Журнал Аномальні і соціальної психології, 1963, 67: 274-281.
5. Інтернет – ресурс :http://lib.ru/INPROZ/GRUM/forest_gamp.txt

Янова Даніель Анатоліївна – ст. гр. МО-146, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: danielyanova@gmail.com

Науковий керівник: **Головащенко Ірина Олегівна** кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Вінницького національного технічного університету, Вінниця.

Yanova Daniel Anatolivna Department of Building Menegment, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: danielyanova@gmail.com

Supervisor: **Holovashenko Iryna** Phd of philosophy associated professor of the Philosophical Department of Vinnytsia Technical University/